

**SAMMEN OM BARNS UTVIKLING OG LÆRING- PLAN
FOR OVERGANG MELLOM BARNEHAGE OG SKOLE I
NITTEDAL KOMMUNE**

Innhold

Innledning.....	4
1. Prinsipper for en god overgang	5
1.1. Forutsetninger for en god overgang	6
1.2. Samarbeid på systemnivå.....	6
1.3. Skoleforberedende aktiviteter	7
2. Årshjul.....	11
2.1. Generelle tiltak	11
2.2. Barn som trenger ekstra støtte	13
3. Idebank	15
3.1. Funksjonelt blyantgrep.....	15
3.2. Språkleker	16
3.3. Språkløyper.....	16
3.4. Brobygger	16

Vedlegg: Referat fra overgangssamtale i barnehagen før skolestart (mal)

Våre strategiske styringsmål:

Gode tjenester

God folkehelse

Rent miljø

Stolt nittedalsidentitet

Levende lokaldemokrati

Gode prosesser

Kompetente og
motiverte medarbeidere

Sunn økonomi

Dette dokumentets plassering i planhierarkiet:

Innledning

«De eldste barna skal få muligheten til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er sammenheng mellom barnehagen og skolen» (Rammeplan for barnehagen s. 33)

Denne planen skal bidra til å oppfylle følgende målsettinger:

- Barnehage og skole legger til rette for at overgangen er en god opplevelse for barn og foreldre.
- Barnet møter skolen med tillit til egne forutsetninger.
- Enkeltbarnets behov for å oppleve helhet og sammenheng i læringsløpet blir varetatt.

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i forbindelse med overgangen mellom barnehage og skole i tråd med FNs barnekonvensjon art. 3.

De fleste barn har positive forventninger til å starte på skolen, men noen barn kan også grue seg. Å skape god sammenheng og legge til rette for gode overgangstiltak mellom barnehage og skole kan bidra til å trygge flere barn og foresatte i overgangen.

Samarbeidet mellom skolene og barnehagene skal skje både på systemnivå og individnivå. Ledere og lærere i skole og barnehage skal ha kunnskap om og anerkjenne hverandres kunnskap, erfaring, arbeidsmåter og læringssyn. Det må derfor være rom for faglig samarbeid og erfaringsdeling. Når det gjelder samarbeid på individnivå, skilles det mellom generelle og målrettede tiltak. En del av overgangsrutinen skal gjelde alle barn, men viktigst er det å få til målrettede tiltak for barn som har utfordringer som kan gjøre overgangen vanskelig.

Planen inneholder:

1. Prinsipper for en god overgang - utgangspunkt for de skoleforberedende aktivitetene det siste året i barnehagen og den første tiden i førsteklasse.
2. Årshjul med aktiviteter knyttet til overgangen
3. Idebank som skal bygges opp over tid.

Planen gir føringer for ansatte i skoler og barnehager, både private og kommunale.

Det er utarbeidet en kortversjon av planen til foresatte, «Velkommen til nittedalsskolen-informasjon om overgangen mellom barnehage og skole».

1. Prinsipper for en god overgang

Hva er felles for skole og barnehage?

Barnehage og barneskole er to likeverdige deler av utdanningssystemet. I begge institusjoner skal det fokuseres på barns kognitive, emosjonelle og sosiale utvikling og læring. Institusjonene skal preges av et sosiokulturelt læringssyn og tro på at vi utvikler oss og lærer i lek, samspill og samhandling med andre. Det er det samme verdigrunnlaget som framkommer i barnehagens og skolens formålsparagrafer. Barna skal møtes med tillit og respekt. Læring og dannelse skal utvikles i samarbeid og forståelse med hjemmet, og legge til rette for at barn får utfolde skaperglede og utforskertrang. Innholdet i begge institusjoner skal bygge på barnekonvensjonen samt kristne og humanistiske verdier og tradisjoner.

Lek er barnets naturlige være - og læremåte og er karakteristisk for læringssynet i barnehagen. I den nye overordnede delen av læreplanen for grunnskolen slås det fast at lek er nødvendig for læring og utvikling for de yngste barna, og gir muligheter for kreativ og meningsfull læring i hele utdanningssystemet.

«Jeg synes det er fint å vite at de har Lego på SFO også, for det liker jeg å leke med i barnehagen»

Skolestarter

Det er et viktig fundament i denne planen at det ikke skal skapes skiller mellom lek og frie aktiviteter på den ene siden og fag og læring på den andre. Lek og frie aktiviteter fremmer kreativitet og skaperglede og kan bidra til økt læring også i skolens fag.

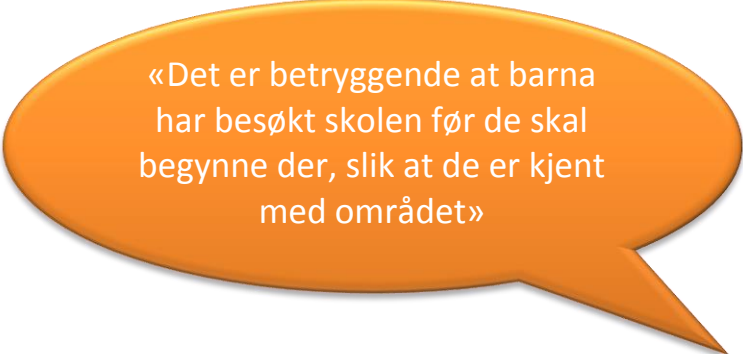
Barnehage er barnehage og skole er skole

Samtidig som barnehage og skole har mye felles, er det viktig at en plan for overgang anerkjenner forskjellene. Samarbeidet skal ha som mål å skape forståelse og respekt for ulikhetene og være et utgangspunkt for helhet og sammenheng.

Læring i barnehagen skal skje på barnehagens premisser, og skolen skal bygge videre på den kompetansen barn erverver seg i barnehagen.

1.1. Forutsetninger for en god overgang

- Overgangen skal forstås som en prosess og ikke en enkelt hendelse.
- Tiltakene skal komme jevnlig og hyppig det siste barnehageåret.
- Tiltakene som settes i verk, skal ha en eksplisitt begrunnelse som formidles til både barn og foresatte.
- Tiltakene må ivareta barn og foreldres rett til medvirkning.
- Tiltakene skal bygge og ivareta gode relasjoner med barnas foresatte.
- Det skal utvikles tiltak som sikrer god sammenheng og kontinuitet mellom arbeidsformene i barnehage og arbeidsformene i skole.
- Ansatte i barnehage og skole skal respektere hverandres kunnskap, erfaring og læringssyn. Vi framsnakker hverandre og tar opp eventuelle uklarheter eller uenigheter.

«Det er betryggende at barna har besøkt skolen før de skal begynne der, slik at de er kjent med området»

Far til skolestarter

1.2. Samarbeid på systemnivå

Kommunen skal ta ansvar for å tilrettelegge for samarbeid mellom barnehager og skoler på systemnivå. Det gjennomføres

- fagsamlinger minst 2 ganger i året der ledere og lærere i skole og barnehage møtes for å få innsikt i hverandres kultur, dele erfaringer og få faglig påfyll.
- sonevise foreldremøter i barnehagene der skoleledere og/eller førsteklasse lærere forteller om skolestarten og livet i første klasse.¹

¹ Se prosedyrebeskrivelse

1.2.1. Samarbeid på systemnivå 2018-2019

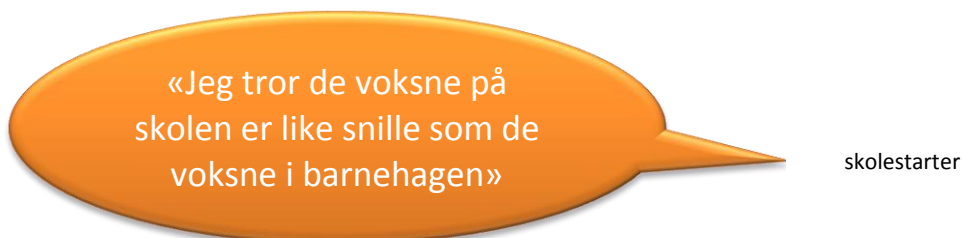
- Våren 2018 inviteres barnehagelærere med ansvar for opplegget for skolestarterne, til nettverk for lærere som skal ha 1. klasse for å få kunnskap om hvordan skolen driver språkarbeid og den første lese- og skriveopplæringen.
- I 2018-2019 deltar alle barnehager og skoler i en felles satsing på inkluderende miljø.
- Våren 2019 inviteres det til en pilot der en eller to skoler prøver ut foreldreskole i samarbeid med aktuelle barnehager.

1.3. Skoleforberedende aktiviteter

I arbeidet med skoleforberedende aktiviteter, vil vi trekke fram 4 viktige områder:

1.3.1. Sosial ferdigheter

Barnehagens kjerneoppgave er å støtte utviklingen av barnets sosiale ferdigheter². Utvikling av gode sosiale ferdigheter vil gi et godt utgangspunkt for trivsel og mestring i skolen.

Fokus i arbeidet med sosial kompetanse:

A. Barna er trygge på seg selv

- Barna har et positivt selvbilde «Jeg er OK»
- Barna kjenner egne grenser og respekterer andres
- Barna regulerer egne følelser og ber om hjelp ved behov
- Barna kan ytre sin mening og ta selvstendige valg

B. Barna deltar i samvær med andre

- Barna viser interesse for andre – tar kontakt og svarer på kontakt

² Utarbeidet 2011 i fellesskap mellom barnehage og skole og revidert våren 2018

- Barna har gode lekeferdigheter – de deler, leker selvstendig over tid og er i samspill med andre
- Barna hjelper og støtter andre
- Barna viser respekt
- Barna forstår og følger kollektive beskjeder

C. Barna er selvstendige

- Barna har oversikt over tingene sine
- Barna har praktiske ferdigheter knyttet til påkledning, dobesøk og håndvask
- Barna kan holde fokus på egne oppgaver
- Barna kan inngå avtaler og følge disse

D. Barna har mestringstro og lærelyst

- Barna opplever mestring
- Barna har tro på at det de ikke kan, kan de lære
- Barna er vitebegjærlige, stiller spørsmål og undrer seg

«Jeg har mange venner i
barnehagen og gleder meg til å
få flere venner»

skolestarter

«Det viktigste barna har
med seg fra barnehagen er
evnen til vennskap og
sosiale ferdigheter»

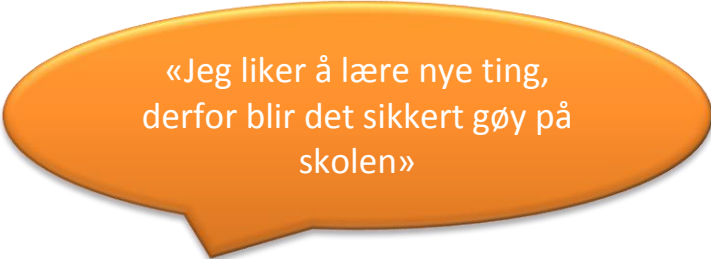
Rektor i barneskolen

1.3.2. Språkarbeid

Barn som er språklig bevisste og kan leke med språkets formside har et bedre utgangspunkt for å lære å lese og skrive enn barn som er lite språklig bevisste (Frost og Lønnegaard, 2004).

- **Språkets innholdsside**
Barn må få anledning til å delta i samtaler der det snakkes om språkets innhold dvs betydningen eller meningsinnholdet i ord og setning. Språkets innholdsside kan for eksempel dreie seg om hva ord betyr, hva boken som ble lest eller sangen som ble sunget, handlet om.
- **Bruk av språket**
Å samtale om bruk av språk kan omhandle hvordan språk kan brukes og tolkes i ulike sosiale kontekster. Språkarbeid i barnehagen har derfor også betydning for barns sosiale utvikling og ferdigheter.
- **Språkets formside**
Når vi snakker om hvordan ord høres ut, om de høres like ut (rimer), om de er korte eller lange, hvor mange stavelser de består av osv. er språkets formside i fokus. Med tid og stunder vil barn som deltar i slike samtaler, bli språklig bevisste. Når barn oppmuntres til å delta språklig i aktiviteter sammen med engasjerte voksne, kan de få god hjelp til å rette oppmerksomheten nettopp mot språkets form og ikke kun mot språkets innholdsside.

Bokstavinnlæring og formaltrening er ikke en del av barnehagens oppdrag, men ansatte bør legge til rette for og oppmuntrer barn til å leke med språk og lage tekster, enten alene eller sammen med andre. Mange barn knekker lesekode gjennom sin egen skriving, og voksne kan løse barn inn i skriftspråkets verden ved å være tilgjengelig og deltakende i situasjoner der barn lager tekster. Skriving i barnehagen handler for de fleste barn om skribling, bokstavskribling og logografisk skriving der barnet har lært utenat og skriver ord som bilder. Noen barn vil oppdage skriftens lydprinsipper og skrive tekster som er leselig for andre allerede i barnehagealder.

«Jeg liker å lære nye ting,
derfor blir det sikkert gøy på
skolen»

Skolestarter

1.3.3. Førmatematiske aktiviteter

Når vi jobber med barn i førskolealder er det aller viktigste å skape glede og nysgjerrighet for matematikk. Barnehagen skal legge til rette for at barna får matematiske erfaringer. Aktuelle områder:

- Få erfaring med tall og mengde i meningsfylte situasjoner. Mengdeforståelse og begreper er viktigere enn selve tallene.
- Begreper som omhandler tid, lengde, høyde, tykkelse, tyngde, bredde og plassering.
- Ulike former, mønster, sortering.

1.3.4. Motorisk bevissthet

Bevegelse er grunnleggende hos mennesket. Fysisk aktivitet er viktig for å fremme god helse. Barn oppdager, erfarer og lærer verden å kjenne med kroppen som utgangspunkt.

- Barna er trygge på grunnleggende bevegelser med egen kropp
- Barna kan navn på flere kroppsdelar og beskriver bevegelser
- Barna er trygge på å være fysisk aktive i ulike miljø
- Barna får oppleve mestring og bevegelsesglede i lek og fysisk aktivitet
- Barn får trene på finmotorikk og funksjonelt blyantgrep (se idebank)

2. Årshjul

Rutinen skal gi forutsigbarhet og felles retning. Ansatte skal vite hva som er forpliktende føringer og hvor det er pedagogisk handlingsrom for lokale tilpasninger og variasjon.

2.1. Generelle tiltak

Generelle tiltak	Ansvar	Tidsangivelse	Begrunnelse
Følge prosedyre for barn som ikke går i barnehage i Nittedal³	Skolen	Høst året før skolestart.	Sikre god overgang for barn som ikke går i barnehage eller som går i barnehage utenfor Nittedal.
Informasjon til foresatte om overgangsrutiner, planer og forventninger ved overgang. - Brosjyren «Velkommen til nittedalsskolen» formidles til alle skolestartere - Sonevise foreldremøter i barnehagen med skoleleder/1. klasselærere og ansvarlig styrer/barnehagelærere ⁴	Styrer/Rektor Se prosedyre	Oktober Oktober Oktober	Informasjon og dialog bidrar til å trygge foresatte og gir barnehagen og foreldre konkret informasjon om hva skolestarterne vil møte i 1.klasse og hva skolen ønsker at foresatte og barnehage skal fokusere på før skolestart. Bevisstgjøre foreldrene på hva som er viktig skoleforberedende arbeid og hvordan skolen tilrettelegger for 1. klassingene
Skoleforberedende samtale - Barnehagen gjennomfører overgangssamtale med foreldre (se vedlegg) og vurderer behov for overføringsmøte i samarbeid med foreldre. - Informere foreldre om muligheten for å kontakte skolen for å gi informasjon som ikke ønskes gitt skriftlig eller dersom det er behov for forberedelsesmøte.	Styrer	Før 15.april I forbindelse med skoleforberedende samtale	Sikre overføring av informasjon fra barnehage og foresatte som bidrar til en god overgang for alle barn.
Førskoledag - Skolen arrangerer <u>minimum en førskoledag</u> for barn og	Rektor	Vår før skolestart	Mulighet til å møte medelever og voksne fra skole og SFO.

³ Prosedyre for oppfølging av barn som ikke går i barnehage

⁴ Prosedyre for sonevise foreldremøter

2.2. Barn som trenger ekstra støtte

Spesielle tiltak	Ansvar	Tidsangivelse	Begrunnelse
Dialog med foreldre - Dialog med foresatte når barn har spesielle behov og diskuterer hvilken informasjon skolen har behov for og hvordan denne skal overbringes. - I samarbeid med foreldre varsle skolen om barn med behov for fysisk tilrettelegging eller spesialpedagogiske behov. - Informere foresatte om muligheten for å kontakte skolen for å gi informasjon som ikke ønskes gitt skriftlig eller dersom det er behov for forberedelsemøte	Styrer/ Barnehage- administrasjon Skolen må ved behov søke informasjon om behov hos PPT/Fysi-ergo/helsestasjon	Så tidlig som mulig før skolestart avhengig av hvilke forberedelser som må gjøres i forkant av skolestart.	Sikre at nødvendige forberedelser gjøres i forkant av skolestart (ressurser, rett personale, rett kompetanse, bygningsmessige endringer som framkommelighet, rom, lydforhold, montering av hørselstekniske hjelpemidler, gruppeinndeling m.m.).
Barn med flyktningstatus - Kontakte skolen vedrørende barn med flyktningstatus.	Avdeling for bosetting og integrering	Høsten før skolestart eller så fort som mulig for barn som ankommer etter det.	
Avdeling for bosetting og integrering - skal gi Holumskogen skole beskjed om skolestartere slik at skolen kan kontakte foreldre med tilbud om kartlegging.	Avdeling for bosetting og integrering Holumskogen skole	Høsten før skolestart eller så fort som mulig for barn som ankommer etter det.	
Barnevernet - gir skolen nødvendig informasjon.	Barnevernet	Avhengig av hvilke forberedelser som må gjøres	
Skolene - Dersom skolen opplever informasjonen mangelfull, skal skolen kontakte foresatte før de eventuelt kontakter barnehagen eller andre instanser.	Rektor		

- Ved kontakt med andre instanser skal samtykkeerklæring være utfylt.			
Stafettlogg - Vurder om og når skolen skal bli aktør i barnets stafettlogg. Innhent eventuelt samtykke til overføring av stafettloggen - Overfør stafettloggen til skolen i det barnet slutter i barnehagen.	Styrer/stafettholder	Ved overgangssamtale før skolestart I det barnet slutter i barnehagen / begynner på skolen	
IOP - Barnehagen innkaller til møte for å starte arbeidet med IOP for skolestartere. Denne skrives i fellesskap og slutføres av skolen.	Styrer/rektor	Senest innen utgangen av juni før skolestart	

3. Idebank

3.1. Funksjonelt blyantgrep

Blyantgrep

- Modne grep

- Dynamisk trepunktsgrep

- Dynamisk firefingersgrep

- Lateralt trepunktsgrep

- Lateralt firefingersgrep

Tips:

Grepsfortykker
Tykke blyanter
Korte farveblyanter
Øk eksponering for tegne-
fargelegge-skrive aktiviteter i
førskolealder

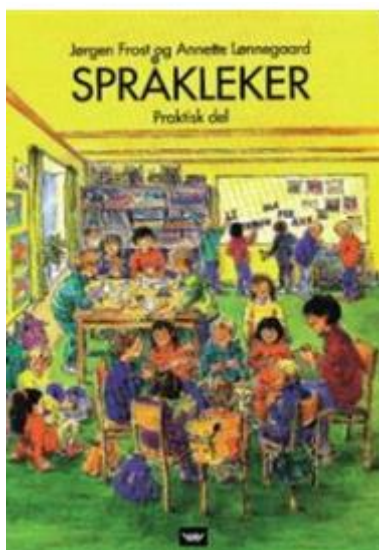
Se brosjyrer:

1. *Tips til finmotoriske aktiviteter*
2. *Tips som fremmer finmotorikk og blyantgrep*

Spør ergoterapeuten vår!

3.2. Språkleker

Her er link til heftet «Språkleker» av Jørgen Frost.

<https://www.nb.no/nbsok/nb/5f06c28f2df816b1d538ed233e56631a?lang=no#33>

3.3. Språkløyper

<http://sprakloyper.uis.no/category.php?categoryID=17614>

<http://sprakloyper.uis.no/category.php?categoryID=20729>

3.4. Brobygger

Når skolestarterne møter leker og læringsmateriell i SFO og skole, benytter de seg av felles erfaringer med tilsvarende leke- og læringsmateriell fra barnehagen (Hogsnes, 2014). – Barna begynner ikke på skolen med blanke ark. De forventer selvsagt å oppleve noe nytt, men ser samtidig etter sammenhenger fra livet de kjente i barnehagen, forklarer Hogsnes. Eks på brobyggere: bilder fra barnehagen, leker og aktiviteter de har likt å gjøre i barnehagen, bøker de har lest, prosjekter og temaarbeid de har jobbet med.

Referat fra overgangssamtale før skolestart med foresatte i barnehage

Formålet med samtalen er at skolen skal få nødvendige opplysninger for å kunne tilrettelegge for best mulig oppstart i skole og SFO for alle barn.

Barnehagen har ansvaret for at dette skjema fylles ut i samarbeid med barnets foresatte.

Det er tilstrekkelig med korte formuleringer og stikkord.
Skjema skal fylles ut med status per dags dato og ikke forventet ståsted ved skolestart.

Til rektor ved _____ skole

Fra _____ barnehage

Barnets navn _____

Født _____

1. Hvordan ser barnet selv på fremtidig skolestart?
(gleder/gruer seg, lærelyst)

2. Er det informasjon foreldre og barnehage tenker er nødvendig for skolen å kjenne til?

Dersom det er annen informasjon som foresatte mener skolen bør ha, og som ikke ønskes å gi skriftlig i dette møtet, bes foresatte ta kontakt med skolen direkte.

Hvis skolen har behov for ytterligere informasjon, tar skolen kontakt med foresatte og innkaller til møte med foresatte og eventuelt barnehagen

Det gis ikke informasjon utover det som framkommer av dette skjema fra barnehagen til skolen uten at foreldre er orientert/til stede.

Nittedal_____

Dato_____

.....
Underskrift foresatte

.....
Underskrift barnehagen

Generell informasjon fra barnehagen

Formål: Bidra til at barna opplever sammenheng mellom hverdagen i barnehagen og skolen.

Barnehagen / avdelingen har dette barnehageåret vært opptatt av:

(beskriv kort / med stikkord)

(Eks: Temaarbeid/prosjekt, leker, bøker, spill

Frist for å sende skjema til skolen er 15. april.